

Tavaszi lepkefaunisztikai megfigyelések a romániai Moldvában, Észak-Dobruzsában és a Keleti-Kárpátokban (Insecta: Lepidoptera)

BÁLINT ZSOLT^{1,2*} & KOVÁCS ZOLTÁN³

¹ Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ – Magyar Természettudományi Múzeum,
Állattár, Lepkegyűjtemény, H-1088 Budapest, Baross utca 13., Magyarország.

E-mail: balint.zsolt@nhmus.hu

² HUN-REN Energiatudományi Kutatóközpont, MFA Nanoszerkezetek Laboratórium,
H-1121 Budapest, Konkoly Thege Miklós út 29-33., Magyarország.

³ RO-530240 Miercurea Ciuc, str. Câmpul Mare nr. 133, Románia. E-mail: kovkopp@gmail.com

Összefoglalás – A tanulmány a 2026 májusában a romániai Moldvában, Észak-Dobruzsában és a Csíki-medencében végzett egyhetes lepkefaunisztikai expedíció eredményeit ismerteti. A kutatás célja a természetközeli élőhelyek Lepidoptera-faunájának vizsgálata volt, különös tekintettel a keleti elterjedésű, illetve a klímaváltozás hatására terjeszkedő fajokra. A nappali gyűjtések hagyományos egyelő módszerrel, az éjszakai vizsgálatok UV LED fényforrással működő vödörccspadák alkalmazásával történtek. A szerzők összesen 188 lepkefajt figyeltek meg, köztük a *Parornix tenella* (Clerck, 1759) fajt első ízben mutatták ki Dobruzsából, a *Pammene rhediella* (Rebel, 1919) és az *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758) fajokat Moldvából, míg az *Aethes margaritifera* Falkovitsh, 1963 egész Románia faunájára újnak bizonyult. Emellett sikerült igazolni a korábban Észak-Dobruzsából kihaltnak tekintett *Zerynthia polyxena* ([Schiffermüller], 1775) előfordulását is. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a mintavételezett térségek lepkefaunája még mindig hiányosan feltárt. Kilenc ábrával.

Kulcsszavak – *Aethes margaritifera*, Csíki-medence, *Eriogaster catax*, Észak-Dobruzsza, faunisztika, fényccspadázás, Lepidoptera, Măcin-hegység, Moldva, *Pammene rhediella*, *Parornix tenella*, *Zerynthia polyxena*.

BEVEZETÉS

A Pannon- és az Erdélyi-medence faunagenezisének szempontjából kulcsfontosságú a Kárpátok vonulatától keletre eső terület. Ez a tájegység a romániai Moldva (Moldova), amelynek központi részét fő folyója, a Szeret (Siret) szeli át észak-nyugatról dél-kelet irányába. A térség lepkészeti szempontból a kevésbé feltárt területek közé tartozik. Mivel határos Dobruzsával és a

* Levelező szerző.

Krím-félszigetet is magába foglaló Tengeremlékkel, feltételezhető, hogy olyan karakterisztikus fajok is előfordulhatnak, amelyeket eddig még nem jeleztek, de az említett szomszédos területeken honosak, például *Apatura metis* Freyer, 1829; *Rubrapterus bavius* (Eversmann, 1832), *Oxytrippia orbiculosa* (Esper, 1800), és *Tomares nogelii* (Herrich-Schäffer, 1851). Mindezekén túl olyan fajok tenyésző területe, amelyek megjelenése várható a Kárpát-medencében a klíma felmelegedése miatt. Bizonyíthatóan ilyen faj például a *Colias erate* (Esper, 1805), amely keletről a Kárpátokon keresztül érkezett Erdélybe, majd a Pannon-medencébe, köztük Magyarországra és a Duna mentén egészen Bajorországig hatolt (KRATOCHWILL 2009).

A terület kutatására 2026 májusában egyhetes expedíciót terveztünk, hogy bejárjuk a Barládi-hátságot (Podișul Bârladului), és természetközeli állapotban levő élőhelyeket keressünk. Tervünket a mostoha időjárás miatt meg kellett változtassuk. A Szeret mentén csak két napot dolgozhattunk, utána leutaztuk délre Észak-Dobruzsába (Dobrogea), majd megint csak a rossz időjárás miatt visszautaztunk további két napra északra, hogy a Keleti-Kárpátokban levő Csíki-medencében (Carpații Orientali, Depresiunea Ciucului) dolgozzunk. Jelen munkában az út lepkészeti megfigyeléseit és eredményeit adjuk közre.

Nappal a hagyományos egyelő módszert alkalmaztuk. A megfigyelésekről naplót vezettünk. Éjjel a nappal kiválasztott gyűjtőhelyekre félautomata 12V-os UV LED fényforrással működő vödörscapdákat telepítettünk még szürkület előtt, majd pirkadat után beszedtük őket. Az anyagot ezt követően válogattuk és vattarétegek közé tettük. A példányok odahaza kerültek feltűzésre, listázásra, preparálásra és cédulázásra. Az anyag a Magyar Természettudományi Múzeum (Budapest) (MTM), valamint Kovács Sándor és Kovács Zoltán (Sepsiszentgyörgy és Csíkszereda) lepkegyűjteményeiben lelhető fel.

Az adatfelvételi és gyűjtési pontokat időrendben soroljuk fel, a hely neve után következőképpen: a megye, a település hivatalos neve, gyűjtőhely (ha van magyar név is, az zárójelben), elhelyezkedése a településhez képest, tengerszint feletti magasság, rövid leírás az éppen virágzó és ezért jellemző növényekkel, időjárási körülmények, és a gyűjtés módja.

A fajokat RÁKOSY & GOIA (2021) munkája szerint soroljuk fel. A kéttagú fajnév után a szerző nevét rövidítve jelöljük a leírás évszáma nélkül, a „[Schiff.]” fajok esetében lásd BÁLINT (2023). A *Coleophora* Hübner, 1822; *Elachista* Treitschke, 1833; *Nebula* Bruandt, 1846 és *Rebelia* Heylaerts, 1900 fajok alaposabb vizsgálatokra szorulnak, ezeket csak sorszámoztuk. A fajokat követően adjuk meg a gyűjtési hely nevét betűrendben. Csillaggal (*) jelezzük azokat a fajokat, amelyeket jegyzetben röviden tárgyalunk. A jegyzetek alatt még külön kiemeljük a domináns fajokat, és a faunisztikai újdonságokat is.

EREDMÉNYEK

Észlelési helyek

(1) Trotus: județul Bacău, Târgu Trotuș, Dealul Perchiu (Bákó megye, Tatrosvásárhely, Perkő), K-re, 2,5 km, 250 m, 2026. V. 11.; meredek, árvalányhajas, agyagos domboldal, felégetett legelők, felhagyott gyümölcsösök, a tetőn és az É-i oldalon kökény és galagonyabokros felnövés, valamint kisméretű (maradvány) tölgyerdő foltokkal; *Adonis vernalis*, *Astragalus monspessulanus*, *Nonea pulla*, *Salvia nemoralis*, *S. nutans*; 20 °C, derült; nappali egyelés (1. ábra).

1. ábra. Moldvai élőhely: Látkép a perkői (Tatrosvásár) mintavételi helyről keleti irányban, az előtérben őszi égetés után megújuló gyepek, lenn a Tatros völgye, a folyón túl Diószeg (Tuta) csángómagyar falu, háttérben a Keleti-Kárpátok vonulata (Bálint Zs. felvétele).

(2) Adjud: județul Vrancea, Adjudu Vechi (Óegyedhalma), a várostól keletre, a Szeret folyón átívelő híd keleti hídfője, 90 m, 2026. V. 11.; ártéri terület, füzes, a hordalékban tonnaszám az inváziós *Dreissena polymorpha*; 20 °C, derült; nappali egyelés.

(3) Huruiesti: județul Bacău, Huruiesti, D-re 1 km, 200 m, 2026. V. 11.; szántók közötti parlag, felégetett legelők, felhagyott gyümölcsösök; *Aristolochia clematitis*, *Urtica dioica*, *Veronica* sp., *Thymus* sp.; 20 °C derült; nappali egyelés.

(4) Valeni: județul Bacău, Văleni, K-re 0,7 km, 340 m, 2026. V. 11.; domboldalon üde gyepek, fiatal juharral elegyes gyertyános, a völgytalpon szántók és gyümölcsösök, patak menti tárulások; *Melampyrum barbatum*, *Salvia nemoralis*, *S. nutans*; 20 °C, derült, estére lehült és élénk nyugati szél, frontbetörés, hajnalban heves zápor, eső; éjjeli fénycsapdázás (2. ábra).

2. ábra. Moldvai élőhely: Kilátás a valeni-i (Bákó megye) mintavételi helyről keleti irányban. Az előtérben üde kaszálók, maradvány erdőfoltok, a völgytalpon szántók és Balotești falu (Bálint Zs. felvétele).

(5) Lespezi: județul Vrancea, Lespezi, É-ra 0,5 km, 150 m, 2026. V. 12.; öreg gyertyános tölgyes, kitermelés alatt; *Allium ursinum*; 10 °C, derült; nappali egyelés.

(6) Maxineni: județul Brăila, Măxineni, K-re 1 km, 10 m, 2026. V. 12.; felégetett legelő, *Bromus tectorum*, *Elaeagnus angustifolia*; 20 °C, derült; nappali egyelés.

(7) Macin: județul Tulcea, Măcin, K-re 4 km, Culmea Pricopanului völgye, 150 m, 2026. V. 12.; patak völgy, az oldalakon sztyeplejtők és bozótosok, virágzó *Fraxinus ornus*; *Iris pumila*, *Nonea pulla*, *Spiraea crenata*, a hegylábi és völgytalpi területek felégetve, ezeket előzőnlötte a *Bromus tectorum* és az *Ailanthus altissima*, természetes társulások csak a meredekebb oldalakon; 21 °C, napsütés, nappali egyelés; 14 °C, frontbetörés előtt, derült, éjjeli fénycsapdázás (3. ábra).

3. ábra. Dobrudzsai élőhely: Hajnali látkép keleti irányba, a Pricopanului völgyében (Măcin-hegység); az előtérben természetes állapotban megmaradt sziklagyepek, a csúcs alatti térségeken felégetett és degradált *Bromus tectorum* által dominált legelők (Kovács Z. felvétele).

(8) Peceneaga: județul Tulcea, Peceneaga, DK-re 1 km, 90 m, 2026. V. 13.; löszbe vájódott szakadék teteje, enyhén legeltetett meredek sztyeplejtők, *Euphorbia dobrogensis*; 10 °C, hideg keleti szél, borús; nappali egyelés.

(9) Piatra: județul Tulcea, Piatra, Dunapart, löszfal és gránitsziklák, 5 m, 2026. V. 13.; árterületi füzesek, invazív *Amorpha fruticosa*, *Bromus tectorum*; 10 °C, hideg keleti szél, borús; nappali egyelés.

(10) Greci: județul Tulcea, Greci, DK-re 5 km, Valea Cozluc, 250 m, 2026. V. 13.; száraz tölgyesek, sztyeprétek, *Achillea coarctata*, *Paeonia peregrina*; 15 °C, keleti szél, borús, nappali egyelés.

(11) Jigodin: județul Harghita, Jigodin (Hargita megye, Csíkszögöd), DNy-ra 1,5 km, 700 m, 2026. V. 15.; gépileg kaszált üde rétek; *Primula veris*, *Veronica prostrata*; 15 °C, derült; nappali egyelés.

(12) Frumoasa: județul Harghita, Frumoasa (Hargita megye, Csíkszépvíz), ÉK-re 3,5 km, Pogányhavas, 1050–1350 m, 2026. V. 15.; havasi legelők, kaszálók, *Gentiana acaulis*, *G. verna*, *Dactylorhiza sambucina*, *Orchis purpureus*, *Primula veris*, *P. elatior*, *Pulsatilla grandis*; 20 °C, enyhe déli szél, derült; nappali egyelés (4–6. ábra)

4. ábra. Erdélyi élőhely: Látkép a Pogányhavasról (Csíkszépvíz) délkeleti irányban, a hegytetőn levő emlékkeresztől, előtérben a réteket géppel kaszálják (Bálint Zs. felvétele).

5–6. ábra. Hegyi rétek tavasszal a Keleti-Kárpátokban (Pogányhavas, Csikszépvíz). 5 = déli lejtőn virágzó *Gentiana acualis* állomány (a szakirodalom itteni előfordulását nem jelzi: lásd BARTÓK *et al.* 2015); 6 = többréteken tömegesen nyíló kosborok (*Dactylorhiza* és *Orchis* spp.) (Kovács Z. felvételei).

Megfigyelt fajok jegyzéke

BOMBYCOIDEA (n = 5): Lasiocampidae: *Eriogaster catax* (L.) (*) – Valeni (hernyófészkek kökényen); *Macrothylacia rubi* (L.) – Macin, Valeni. Saturniidae: *Saturnia pyri* ([Schiff.]) – Macin. Sphingidae: *Laothoe populi* (L.) – Macin, Valeni; *Marumba quercus* ([Schiff.]) – Macin; *Sphinx ligustri* (L.) – Macin, Valeni.

COSSOIDEA (n = 1): Cossidae: *Dyspessa ulula* (Bork.) – Macin.

DREPANOIDEA (n = 3): Drepanidae: *Cilix asiatica* B.-H. – Macin, Valeni (*); *Cilix glaucata* (Scop.) – Macin; *Watsonalla binaria* (Hufn.) – Valeni.

GELECHIOIDEA (n = 17): Coleophoridae: *Coleophora* sp. 1. – Valeni (Kovács gen. prep. no. 3066 ♂). Depressariidae: *Orophia sordidella* (Hbn.) – Macin; *Luquetia lobella* ([Schiff.]) – Valeni. Elachistidae: *Elachista* sp. 1. – Macin; *Elachista* sp. 2. – Macin; *Elachista* sp. 3. – Macin; *Elachista* sp. 4. – Valeni. Ethmiidae: *Ethmia bipunctella* (F.) – Macin, Valeni. Gelechiidae: *Acompsia cinerella* (Cl.) – Valeni; *Aroga flavicomella* (Z.) – Valeni; *Aproaerema anthyllidella* (Hbn.) – Valeni (Kovács gen. prep. no. 3064 ♂); *Dichomeris derasella* ([Schiff.]) – Valeni; *Oxypteryx wilkella* (L.) – Valeni; *Scrobipalpa atriplicella* (F. R.) – Valeni (Kovács gen. prep. no. 3065 ♂); *Xystophora pulveratella* (H.-S.) – Valeni; *Teleiopsis diffinis* (Hw.) – Macin. Oecophoridae: *Pleurota pyropella* ([Schiff.]) – Macin (Kovács gen. prep. no. 3067 ♂).

GEOMETROIDEA (n = 33): Geometridae: *Ascotis selenaria* ([Schiff.]) – Valeni; *Cataclysmo riguata* (Hbn.) – Macin, Valeni; *Catarhoe rubidata* ([Schiff.]) – Valeni; *Charissa onustaria* (H.-S.) – Macin; *Charissa variegata* (Dup.) – Macin; *Cosmorhoe ocellata* (L.) – Valeni; *Dyscia innocentaria* (Christ.) – Macin; *Eilicrinia trinotata* (Mentz.) – Valeni; *Ematurga atomaria* (L.) – Macin; *Epirrhoe alternata* (Müll.) – Macin, Valeni; *Eupithecia extremata* (Fabr.) – Macin; *Eupithecia*

graphata (Tr.) – Macin; *Eupithecia haworthiata* Doubl. – Macin (MTM Tóth B. gen. prep. no. 2497 ♂); *Heliomata glarearia* ([Schiff.]) – Valeni; *Horisme corticata* (Tr.) – Valeni; *Hypomecis punctinalis* (Scop.) – Valeni; *Idaea degeneraria* (Hbn.) – Macin; *Idaea filicata* (Hbn.) – Macin; *Idaea subsericeata* (Haw.) – Macin; *Isturgia arenacearia* ([Schiff.]) – Valeni; *Isturgia murinaria* ([Schiff.]) – Valeni; *Lithostege farinata* (Hufn.) – Macin; *Nebula* sp. 1. – Macin; *Neognopharmia stevenaria* (Boisd.) – Huruiesti; *Opisthograptis luteolata* (L.) – Valeni; *Peribatodes rhomboidaria* ([Schiff.]) – Macin; *Pseudopanthera macularia* (L.) – Frumoasa, Trotus, Valeni; *Rhodostrophia vibicaria* (Cl.) – Macin; *Scopula confinaria* (H.-S.) – Macin. (*); *Scopula marginepunctata* (Goe.) – Macin; *Selenia lunularia* (Hbn.) – Valeni; *Siona lineata* (Scop.) – Frumoasa; *Therapis flavicaria* ([Schiff.]) – Valeni.

GRACILLARIOIDEA (n = 2): Gracillariidae: *Parornix tenella* (Rbl.) – Macin (Kovács gen. prep. no. 3062 ♂) (*); *Parornix torquillella* (Z.) – Valeni (Kovács gen. prep. no. 3061 ♂).

INCURVARIOIDEA (n = 6): Adelidae: *Adela reaumurella* (L.) – Greci, Lespezi; *Cauchas fibulella* ([Schiff.]) – Huruiesti, Trotus; *Cauchas leucocerella* (Sc.) – Trotus; *Nematopogon adansonella* (Vill.) – Lespezi, Valeni; *Nematopogon schwarziellus* Z. – Lespezi, Valeni. Incurvariidae: *Incurvaria masculinella* ([Schiff.]) – Valeni.

NOCTUOIDEA (n = 38): Erebiidae: *Arctia festiva* (Hufn.) – Macin; *Arctia villica* (L.) – Macin, Valeni; *Calliteara pudibunda* (L.) – Valeni; *Diaphora mendica* (Cl.) – Valeni (*); *Scoliopteryx libatrix* (L.) (*) – Greci (hernyó) (*). Noctuidae: *Abrostola triplasia* (L.) – Valeni; *Acronicta psi* (Cl.) – Macin; *Acronicta rumicis* (L.) – Valeni; *Acronicta tridens* ([Schiff.]) – Valeni; *Agrotis segetum* ([Schiff.]) – Macin, Valeni; *Anarta trifolii* (Hufn.) – Macin, Valeni; *Apamea anceps* ([Schiff.]) – Macin; *Autographa gamma* (L.) – Macin, Valeni; *Calophasia opalina* (Esp.) – Macin; *Charanyca trigrammica* (Hufn.) – Macin; *Cjloantha hyperici* ([Schiff.]) – Macin, Valeni; *Colocasia coryli* (L.) – Valeni; *Craniophora ligustri* ([Schiff.]) – Valeni; *Dypterygia scabriuscula* (L.) – Valeni; *Egira conspiciellaris* (L.) – Macin (MTM Tóth B. gen. prep. nos. 2498 ♂, 2499 ♀), Valeni (MTM Tóth B. gen. prep. no. 2500 ♂); *Euclidia glyphica* (L.) – Frumoasa, Macin, Trotus; *Hada plebeja* (L.) – Macin; *Hecatera bicolorata* (Hufn.) – Macin, Valeni; *Helicoverpa armigera* (Hbn.) – Valeni; *Lacanobia blenna* (Hbn.) – Macin; *Lacanobia w-latinum* (Hufn.) – Macin, Valeni; *Mythimna albipuncta* ([Schiff.]) – Valeni; *Mythimna sicula* (Tr.) – Macin; *Mythimna vitellina* (Hbn.) – Macin; *Noctua interposita* (Hbn.) – Macin; *Noctua pronuba* (L.) – Greci; *Orthosia gothica* (L.) – Valeni; *Sideridis rivularis* (Fabr.) – Valeni; *Trachea atriplicis* (L.) – Macin, Valeni; *Xestia c-nigrum* (L.) – Macin, Valeni. Notodontidae: *Dicranura ulmi* ([Schiff.]) – Macin; *Harpypia milhauseri* (F.) – Valeni; *Notodonta ziczac* (L.) – Valeni.

PAPILIONOIDEA (n = 34): Hesperiiidae: *Erynnis tages* (L.) – Frumoasa, Jigodin, Macin; *Pyrgus malvae* (L.) – Frumoasa, Huruiesti, Jigodin, Macin, Trotus. Lycaenidae: *Aricia agestis* ([Schiff.]) – Macin, Maxineni, Piatra, Trotus; *Callophrys rubi* (L.) – Frumoasa, Huruiesti, Macin, Trotus; *Celastrina argiolus*

(L.) – Macin, Trotus; *Cupido minimus* (Fuessl.) – Frumoasa; *Glaucopsyche alexis* (Poda) – Macin; *Lycaena tityrus* (Poda) – Jigodin; *Lycaena phlaeas* (L.) – Greci, Macin; *Plebejus argus* ([Schiff.]) – Huruiesti, Maxineni; *Polyommatus icarus* (Rott.) – Huruiesti, Macin, Piatra, Valeni; *Pseudophilotes vicrama* ([Schiff.]) – Huruiesti, Trotus. Nymphalidae: *Argynnis pandora* ([Schiff.]) – Greci, Macin; *Boloria dia* (L.) – Frumoasa, Huruiesti, Jigodin, Macin, Trotus; *Coenonympha glycerion* (Bork.) – Macin; *Coenonympha pamphilus* (L.) – Frumoasa; *Issoria lathonia* (L.) – Greci, Macin, Trotus; *Lasiommata megera* (L.) – Trotus; *Melitaea trivia* ([Schiff.]) – Macin (hernyók *Verbascum*-on); *Vanessa atalanta* (L.) – Huruiesti; *Vanessa cardui* (L.) – Frumoasa. Papilionidae: *Iphiclydes podalirius* (L.) – Greci, Macin, Trotus; *Papilio machaon* (L.) – Frumoasa; *Parnassius mnemosyne* (L.) – Huruiesti; *Zerynthia polyxena* ([Schiff.]) – Huruiesti, Macin (*). Pieridae: *Anthocharis cardamines* (L.) – Frumoasa, Jigodin, Macin; *Colias alfacariensis* Ribbe – Macin; *Colias croceus* (Fourc.) – Huruiesti, Macin; *Colias erate* (Esp.) – Huruiesti; *Colias hyale* (L.) – Frumoasa, Huruiesti; *Euchloe ausonia* (Hbn.) – Greci, Macin; *Gonepteryx rhamni* (L.) – Macin, Trotus; *Leptidea sinapis* (L.) – Frumoasa, Greci, Huruiesti, Jigodin, Lespezi, Macin, Trotus, Valeni. Riodinidae: *Hamearis lucina* (L.) – Frumoasa.

PYRALOIDEA (n = 11): Crambidae: *Anania terrealis* (Tr.) – Macin, Valeni; *Evergestis frumentalis* (L.) – Macin, Valeni; *Paratalanta pandalis* (Hbn.) – Valeni; *Pyrausta purpuralis* (L.) – Huruiesti; *Thisanotia chrysonuchella* (Sc.) – Huruiesti, Macin, Valeni. Pyralidae: *Ancylosis cinnamomella* (Dup.) – Macin; *Delplanqueia dilutella* ([Schiff.]) – Macin; *Episcythrastis tetricella* ([Schiff.]) – Macin, Valeni; *Etiella zinckenella* (Tr.) – Macin; *Homoeosoma nebulella* ([Schiff.]) – Macin; *Phycitodes albatella* (Rag.) – Macin.

TINEOIDEA (n = 7): Psychidae: *Rebelia* sp. 1. – Valeni; *Megalophanes viciella* ([Schiff.]) – Huruiesti (hernyó). Tineidae: *Ceratuncus danubiella* (Mn.) – Macin; *Euplocamus anthracinalis* (Sc.) – Greci, Lespezi; *Monopis imella* (Hbn.) – Valeni; *Tinea columbriella* Wocke, 1877 – Macin (Kovács gen. prep. no. 3066 ♀); *Tinea trinotella* Tnbg. – Macin.

TORTRICOIDEA (n = 18): Tortricidae: *Aethes margaritifera* Falk. – Macin (*); *Aethes margarotana* (Dup.) – Huruiesti, Valeni; *Ancylys comptana* (Fr.) – Valeni; *Ancylys tineana* (Hbn.) – Valeni; *Aphelia ferugana* (Hbn.) – Macin; *Clepsis senecionana* (Hbn.) – Huruiesti, Trotus, Valeni; *Cnephasia alticolana* (H.-S.) – Macin, Valeni; *Cnephasia incertana* (Tr.) – Macin, Valeni; *Cochylichroa atricapitana* (St.) – Valeni; *Dichrorampha cinerosana* (H.-S.) – Greci, Macin; *Endothenia marginana* (Hw.) – Trotus, Valeni; *Ephippiphora gemmiferana* (Tr.) – Valeni; *Grapholita caecana* (Schl.) – Valeni; *Grapholita coronillana* (Lien. & Z.) – Trotus; *Notocelia cynosbatella* (L.) – Huruiesti, Macin, Valeni; *Pammene rhediella* (Cl.) – Huruiesti, Macin (*); *Pelochrista caecimaculana* (Hbn.) – Macin; *Syndemis musculana* (Hbn.) – Valeni.

YPONOMEUTOIDEA (n = 2): Plutellidae: *Plutella xylostella* (L.) – Macin, Valeni. Yponomeutidae: *Pseudoswammerdamia combinella* (Hbn.) – Valeni.

JEGYZETEK

Faunisztika

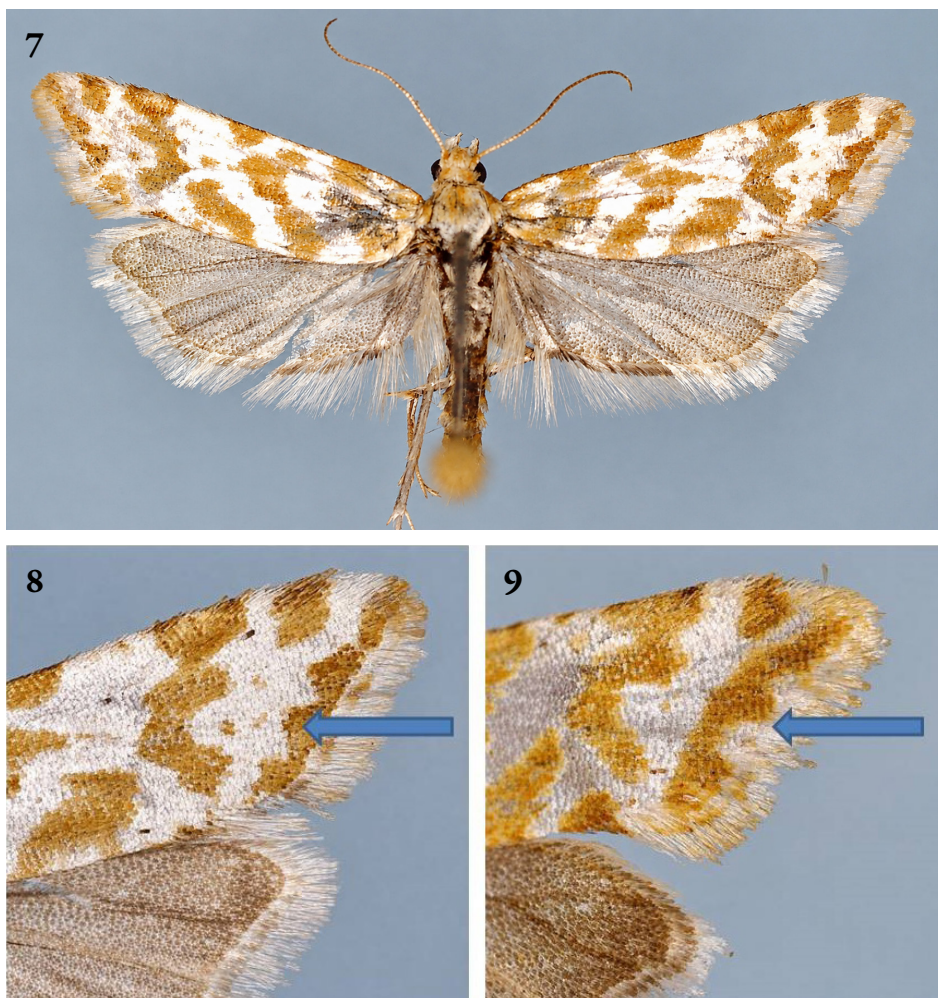
- Romániára újonnan jelzett faj – *Aethes margaritifera* Falk., lásd alább.
 Moldvára újonnan jelzett fajok – *Eriogaster catax* (L.) és *Pammene rhediella* (Cl.),
 lásd alább.
 Dobrudzsára újonnan jelzett faj – *Parornix tenella* (Rbl.), lásd alább.
 Valeni, magasabb egyedszámban (n > 20) fellépő fajok: *Cataclysmes riguata*,
Cnephasia alticolana, *Lacanobia w-latinum*, *Macrothylacia rubi*.
 Macin, magasabb egyedszámban (n > 20) fellépő fajok: *Aethes margaritifera*,
Arctia villica, *Argynnis pandora*, *Ceratuncus danubiella*, *Cnephasia*
alticolana, *Eupithecia graphata*, *E. extremata*, *Idea filicata*, *Nebula* sp. 1.,
Saturnia pyri.

Taxonómia és ökológia

Aethes margaritifera Falkovitsh, 1963
 (7–9. ábra)

Megvizsgált anyag – Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (coll. S. & Z. Kovács: 18♂♂, 1 ♀; HNHM: 5♂♂); további, megelőző gyűjtésekből származó anyag mind a Kovács-gyűjteményben: Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2004. V. 13., S. & Z. Kovács leg. (2♂♂); *idem*, 2007. V. 7. (11♂♂, 1 ♀), Kovács gen. prep. no. 1926 ♂, 1927 ♀); Dobrogea, Munții Măcin, Dealul Bujorului, 2007. V. 9., I. Kovács leg. (1♂); Dobrogea, Munții Măcin, Cerna, 2007. V. 10, I. Kovács leg. (18♂♂, 1 ♀).

Románia faunájára új. Elterjedése: a kazah-orsz sztyeppvidéken és Kisázsian (Törökország) át Oroszország és Ukrajna, majd a Krím-félsziget, Dobrudzsa és Bulgária. A holotípus (hím) lelőhelye a Koksetau-dombvidék (Koksetau-hátság) a Teriszakkan folyó közelében, a celinográdi területen (Kazahsztán) (BIDZILYA & BUDASHKIN 2009, ELSNER & JAROŠ 2003). Nagyon hasonló a rokon *A. margaritana* (Haworth, [1811]) fajhoz. Az elkülönítő külső bélyeg az elülső szárny külső szegélye mentén futó sárgásbarna vonal, amely az *A. margaritifera*-nál a szárnytő felől fogazott és kívül egyenes, párhuzamosan fut a külső szegéllyel (8. ábra), míg az *A. margaritana*-nál a szárnytő felől ívelt és kívül fogazott, csak a felső és alsó végén érintkezik a külső szegéllyel, a középső részén a fehér alapszín keskeny csíkja ékelődik be e vonal és a külső szegély közé (9. ábra). A két faj jól elkülöníthető ivarszervek alapján is (RAZOWSKI 2009).

7–9. ábra. *Aethes margaritifera* Falkovitsh, 1963 és felismerése. 7 = felülnézet, hím, elülső szárny felső szegélyének hossza 8 mm (Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Bálint Zs. & Kovács Z.); 8 = *A. margaritifera* elülső szárnyának külső fele (nyíl jelzi a fogazott és a szegély mentén futó rajzolatot); 9 = *A. margaritana* elülső szárnyának külső fele (nyíl jelzi az íves és a szegélytől eltávolodó rajzolatot) (Munții Harghita, Bicsad (Hargita-hegység, Bicszád), 1984. VII. 1–3., Kovács S. & Z.) (Kovács Z. felvételei).

Cilix asiatica Bang-Haas, 1907

Megvizsgált anyag – Podișul Moldovei, Văleni (jud. Bacău), 340 m, 2026. V. 11., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 1♀); Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 5♂♂, 11♀♀; S. & Z. Kovács coll.: 4♂♂, 2♀♀). További MTM anyag: Ciprus, Larnacka, 1900. VI., Glaszner (1♂); Makedónia, Prilep, fénycsapda, 1971. X. 14. (1♂), u. a., 1972. X. 20. (1♀); u. a. 1973. V. 23. (1♀); Törökország, Karasu-Aras, 5 km SE Sarican, 2002. VII. 7-8., Benedek et Csövári (1♀).

Romániai előfordulását SZÉKELY & DINCĂ (2008) jelezte dobrudzsai példányok alapján, majd több helyről is előkerült, köztük a Măcin-hegységből és Moldvából is. MANCI *et al.* (2015) felveti a kérdést, vajon egy mindezidáig kevéssé ismert vagy pedig terjedőben levő fajról van-e szó. Már DE FREINA & WITT (1987) ábrázol egy európai példányt: „*Cilix glaucata glaucata* (Scop.) f. ♀” név alatt, amelynek adatai: „Bulgaria c., Sistov, 1.-15.9.1933, leg. Fuss”, de európai jelenlétét csak később hangsúlyozza ZOLOTUHIN (1999). Az MTM gyűjteményében is fellelhetők régebben gyűjtött példányai (fent részletezve). Emiatt feltételezzük, hogy inkább kevéssé ismert, Délkelet-Európában szélesen elterjedt fajról van szó. Fontos lenne a romániai és magyarországi gyűjteményekben fellelhető *Cilix glaucata* (Scopoli, 1761) fajnak határozott bánáti, erdélyi és Kárpátokon túli példányok revíziója. A Kárpát-medencéből eddig nem jelezték, de megjegyezzük, hogy az MTM gyűjteményében van egy lelőhely nélküli nőtény példány Szontagh Gyulától, aki Arad környékén gyűjtött (ABAFI AIGNER 1899).

Diaphora mendica rustica (Hübner, 1791)

Megvizsgált anyag – Podișul Moldovei, Văleni (jud. Bacău), 340 m, 2026. V. 11., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 6♂♂, 1♀).

A moldvai részetről már SZÉKELY (2010) jelezte a *ssp. rustica* előfordulását, amelyet fehér fenotípusú hímek jellemeznek. A példányok mind kizárólag fehér színűek.

Eriogaster catax (Linnaeus, 1758)

Moldva faunájára új. Văleni-ben kökénybokrokra két fészekben találtunk még fiatal hernyókat. Az AMBRUS & SÁFIÁN (2014) által megadott módszerrel a faj moldvai jelenléte feltérképezhető lenne (vö. TEODORESCU & STĂNESCU 2019), és valószínűleg elterjedt, ahogy azt a közösségi médiában megjelent harlói adat is sugallja (v.ö. facebook: județul Iași, Hârlău, 2024.VI.4.). SITAR *et al.* (2019, 2024) alaposan elemzi nyugat-mezőségi állományainak életmódját jelezve, hogy az őszi gyp- és tarlóégetés jelentős hatással van a fajra. Megfigyelésünk szerint Moldvában az égetés napjainkban is intenzíven alkalmazott mezőgazdasági módszer.

Pammene rhediella (Clerck, 1759)

Megvizsgált anyag – Podișul Moldovei, Huruiști (jud. Bacău), 200 m, 2026. V. 11., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (S. & Z. Kovács coll.: 1♀); Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (S. & Z. Kovács coll.: 1♀).

Moldva faunájára új. RÁKOSY & GOIA (2021: 86) a Máramaros-Szatmár és az erdélyi régiókból jelzi recens, míg a Körösök és Dobrudzsa vidékéről régebbi előfordulásait. A MTM gyűjteménye szerint a pannon térségben ritka, csak a Dunától nyugatra fordul elő (Budai-hegyvidék, Keszthely, Simontornya). Erdélyi adata: Bethlen, 1913. V. 4., leg. Ujhelyi J. (BUSCHMANN 2022). A lepkék nappal a virágzó galagonyabokrok (a tápnövénye) körül repülnek, gyakran nagy számban.

Parornix tenella (Rebel, 1919)

Megvizsgált anyag – Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (S. & Z. Kovács coll.: 1♂; Kovács gen. prep. no. 3062 ♂).

Dobrudzsa faunájára új. A példány fényre jött. RÁKOSY & GOIA (2021: 28) recens előfordulását jelzi Erdélyből, régebbit pedig a Körösök vidékéről. Ennek alapja a szüntípus anyag lehet, aminek hím példánya Érmihályfalváról (Partium: Körösvidék), a nőtény Melegföldvárról (Erdély: Mezőség) származik (REBEL 1919: 131). GOZMÁNY (1956) szerint Magyarországon nem találták, de később Nadapról jelzi (GOZMÁNY 1985). Az MTM nemzeti gyűjteményében egyetlen nőtény példány lelhető fel, a következő cédulákkal: Nadap, Meleghegy // 1951. VI. 19., Dr. Gozmány // allo-TYPUS // *Parornix* ♀, *Tenella* Rbl., prep. 738, det. Triberti (a piros „allotypus” cédula nem tudni, hogyan került a példányra; nincs tudomásunk róla, hogy valamelyik leírt taxon típusa lenne).

Scopula confinaria (Herrich-Schäffer, 1847)

Megvizsgált anyag – Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 1♂).

RÁKOSY & WIESER (2000: 42) a Măcin-hegységből „*Glossotrophia confinaria*” név alatt jelzik. HAUSMANN (2004: 346) a faj dobudzsai előfordulását megkérdőjelezi. SZÉKELY (2013: 48; 1. tábla, 28. ábra) nem vonja kétségbe az észak-dobudzsai előfordulást, de nem romániai, hanem törökországi példányt ábrázol. A mostani egyetlen példányon alapuló megfigyelésen túl számos, a megelőző évekből származó adatunk van (coll. Kovács S. & Z.), így a faj dobudzsai honossága bizonyítottnak tekinthető.

Scoliopteryx libatrix (Linnaeus, 1758)

A kifejlett hernyót nappal találtuk *Achillea coarctata* virágzata alatt, a száron ülve. Valószínűleg bábozódás előtt lehetett, vagy parazitált volt.

Zerynthia polyxena ([Schiffermüller], 1775)

Megvizsgált anyag – Podișul Moldovei, Huruiești (jud. Bacău), 200 m, 2026. V. 11., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 1♂, 1♀; S. & Z. Kovács coll.: 4♂♂); Dobrogea, Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 2026. V. 12., Zs. Bálint & Z. Kovács leg. (MTM: 1♀).

RÁKOSY & WIESER (2000: 81) a fajt Dobrudzsából kihaltnak tekinti, ezzel összhangban RÁKOSY & GOIA (2021: 111) csupán 1900 előtti adatára utal (MANN 1866: 325) annak ellenére, hogy SZÉKELY (2008), DINCĂ *et al.* (2009) és STANĂ-MOISE (2021) több 20. századi adatát is közli Dobrudzsából. A legújabb megfigyelések szerint Moldvában és Dobrudzsában is expanzióban van, ez utóbbi terület déli részén a régebben sok helyütt előforduló *Allancastria cerisyi* (Godart, 1824) rokonfajt számos helyről kiszorította. A romániai Vörös Listában (RÁKOSY *et al.* 2021: 17) a faj Dobrudzsában „NT” (near threatened), romániai viszonylatban „NT/VU” (near threatened/vulnerable) besorolású.

*

Köszönetnyilvánítás – Kovács Sándor (RO–Sepsiszentgyörgy) és Tóth Balázs (H–Budapest) ellenőrizte a nagylepkék határozását, és a kéziratot megjegyzéseikkel pontosították néhány helyen. Munkájukért köszönetünket itt fejezzük ki. Bálint Zsolt részére a gyűjtőutat a HUN-REN Energetikum Intézet támogatta.

HIVATKOZÁSOK

- ABAFI AIGNER L. 1899: *A lepkészet története Magyarországon*. – Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, VI + 202 pp.
- AMBRUS A. & SÁFIÁN SZ. 2014: Sárga gyapjasszövő. *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758). Pp. 333–335. In Haraszthy L., szerk.: *Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon*. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 955 pp.
- BÁLINT ZS. 2023: Schiffermüller and the Jesuit lepidopterists of the 18th century: further notes on the "Wiener Systematisches Verzeichniss". – *Lepidoptera Novae* 16: 115–126.
- BIDZILYA O. V. & BUDASHKIN YU. I. 2009: New records of Lepidoptera from Ukraine. – *Proceedings of Zoological Museum Kiev Taras Shevchenko National University* 5: 14–28.

- BARTÓK A., HURDU B. I. & SZATMARI M. 2015: Distribution of endangered *Gentiana clusii* E. M. Perrier & Songeon in the Romanian Carpathians – a critical overview. – *Contribuții Botanice* **50**: 15–32.
- BUSCHMANN F. 2022: A Magyar Természettudományi Múzeum sodrómoly gyűjteménye 2021-ig. The Tortricidae collection of the Hungarian Museum of Natural History to 2021. – *Lepidopterologica Hungarica* **18**: 1–175.
- DE FREINA J. J. & WITT T. J. 1987: *Die Bombyces und Sphinges der Westpalaearktis (Insecta, Lepidoptera). Eine umfassende, reich illustrierte und revidierte systematische Gesamtdarstellung der Bombyces und Sphinges Europas und Nordwestafrikas in 2 Bänden, Band 1.* – Edition Forschung & Wissenschaft Verlag GmbH, München, 708 pp.
- DINCĂ V., CUVÉLIER S., SZÉKELY L. & VILA R. 2009: New data on the Rhopalocera (Lepidoptera) of Dobrogea (south-eastern Romania). – *Phegea* **37**: 1–21.
- ELSNER G. & JAROŠ J. 2003: A new species of *Ceratoxanthia* Razowski, and distribution records for two species of *Aethes* Billberg from the Balkan Peninsula (Tortricidae: Cochylini). – *Nota Lepidopterologica* **25**: 221–225.
- GOZMÁNY L. 1956: *Magyarország Állatvilága. Fauna Hungariae. 13: Molyepkék II. Microlepidoptera II.* – Akadémiai kiadó, Budapest, 136 pp, 33 figs.
- GOZMÁNY L. 1985: Nevezéktani és taxonómiai változások a Magyarország Állatvilága XVI. kötetének 2-7. füzetében. (Molyepkék - Microlepidoptera). – *Folia entomologica hungarica* **46**: 41–55.
- HAUSMANN A. 2004: *The Geometrid Moths of Europe. Volume 2. Sterrhinae.* – Apollo Books, Stenstrup, 600 pp.
- KRATOCHWILL M. 2009: Der Steppengelbling *Colias erate* (Esper, 1805) – auch in Bayern (Insecta: Lepidoptera: Pieridae). – *Beiträge zur bayerischen Entomofaunistik* **9**: 57–60.
- MANN J. 1866: Aufzählung der im Jahre 1865 in der Dobrudscha gesammelten Schmetterlinge. – *Verhandlungen des Zoologisch-botanische Gesellschaft in Wien* **16**: 1–40.
- RÁKOSY L., CORDUNEANU C., CRIȘAN A., DINCĂ V., KOVÁCS S., STĂNESCU M. & SZÉKELY L. 2012: *Lista roșie a fluturilor din România / Romanian Red List of Lepidoptera. (Rákosy L. ed.)*. – Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 187 pp.
- RÁKOSY L. & GOIA M. 2021: *Lepidopterele din România: lista sistematică și distribuție. The Lepidoptera of Romania: a distributional checklist.* – Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 369 pp.
- RÁKOSY L. & WIESER C. 2000: Das Macin Gerbirge (Rumänien, Nord-Dobrudscha). Ein durch hohe Biodiversität gekennzeichnetes Refugium relictärer Arten. Fauna und Flora, unter besonderer Berücksichtigung der Schmetterlinge und der Vegetationsverhältnisse. – *Carinthia II.* **110**: 7–116.
- RAZOWSKI J. 2009: *Tortricidae of the Palaearctic Region. Volume 2. Cochylini.* – František Slamka, Bratislava, 195 pp.
- REBEL H. 1919: Beitrag zur Kenntnis paläarktischer Mikrolepidopteren. pp. 126–135. In Prinz J.: Bericht der Sektion für Lepidopterologie. Versammlung am 7. März 1919. – *Verhandlungen der Zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien* **69**: 122–144.

- SITAR C., DAVID D.-C., MUNTEAN I., IACOB G. M., IONICĂ A. M. & RÁKOSY L. 2019: Ecological niche comparison of two cohabiting species, the threatened moth *Eriogaster catax* and *Eriogaster lanestris* (Lepidoptera: Lasiocampidae). Relevance for their conservation. – *Entomologica Romanica* **23**: 13–22.
- SITAR C., SITAR M. G., IONICĂ A. M., HULA V., SPITZER L., RUSU A. S. & RÁKOSY L. 2024: Multi-Annual Study of *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758) (Lepidoptera, Lasiocampidae) Oviposition Strategy in Transylvania's Largest Population: Key Insights for Species Conservation and Local Land Management. – *MDPI Insects* **15**(794): 1–22 pp.
- STANCĂ-MOISE C. 2021: *Zerynthia polyxena* ([Denis et Schiffermuller], 1775 and *Zerynthia cerisyi ferdinandi* Stichel, 1907 (Lepidoptera, Papilionidae), in the collections of the Natural History Museum in Sibiu, Romania. – *Analele Universității din Oradea, Fascicula Biologie* **28**: 117–123.
- SZÉKELY L. 2008: *The Butterflies of Romania. Fluturii de zi din România*. – Tipografia Brastar Print, Brașov, 304 pp.
- SZÉKELY L. 2010: *Moths of Romania 1. Fluturi de noapte din România 1. Hepialidae, Limacodidae, Cossidae, Thyrididae, Lasiocampidae, Endromidae, Saturniidae, Lemonyidae, Sphingidae, Drepanidae, Thaumtopoeidae, Notodontidae, Pantheidae, Lymantriidae, Arctiidae*. – Disz Tipó, Săcele-Brașov, 264 pp, 10 pls.
- SZÉKELY L. 2013: *Moths of Romania 4. Fluturi de noapte din România 4. Geometridae – 3. Sterrhinae*. – DISZ-Tipó, Săcele-Brașov, 94 pp, 4 pls.
- SZÉKELY L. & DINCĂ V. 2008: *Cilix asiatica* O. Bang-Haas, 1907 (Lepidoptera: Drepanidae) in the Romanian entomofauna. – *Entomologica Romanica* **13**: 5–8.
- TEODORESCU M. & STĂNESCU M. 2019: *Eriogaster catax* (Lepidoptera: Lasiocampidae) – first record in Muntenia (southern Romania). – *Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle "Grigore Antipa"* **62**: 81–86.
- ZOLOTUHIN V. V. 1999: *Cilix asiatica* Bang-Haas, 1907 new for Europe. – *Atalanta* **29**: 285–287.

.....

Observations on the vernal Lepidoptera fauna in Moldavia, Northern Dobrogea and the Eastern Carpathians, Romania (Insecta: Lepidoptera)

ZSOLT BÁLINT^{1,2*} & ZOLTÁN KOVÁCS³

¹ Hungarian National Museum Public Collection Centre – Hungarian Natural History Museum, Department of Zoology, Lepidoptera Collection, 1088 Budapest, Baross utca 13, Hungary.

E-mail: balint.zsolt@nhmus.hu

² HUN-REN Energy Science Research Center, MFA Nanostructures Laboratory, 1121 Budapest, Konkoly Thege Miklós út 29-33, Hungary.

³ str. Câmpul Mare nr. 133, RO-530240 Miercurea Ciuc, România. E-mail: kovkopp@gmail.com

Abstract – The results of a one-week entomological expedition conducted in May 2026 in Moldavia, Northern Dobrogea and Eastern Carpathian regions of Romania are presented. The aim of the research was to investigate the Lepidoptera fauna of natural habitats, with particular attention to species with an eastern steppe distribution and those expanding due to climate change. Daytime collections were carried out using the traditional singling method, while surveys by nights were carried out installing semiautomatic light traps with UV LED. The authors recorded a total of 188 lepidopteran species, including *Parornix tenella* (Clerck, 1759) (new for Dobrogea), *Eriogaster catax* (Linnaeus, 1758) and *Pammene rhediella* (Rebel, 1919) (both new for Moldavia), while *Aethes margaritifera* Falkovitsh, 1963 proved to be a new species for the Romanian fauna. In addition, the occurrence of *Zerynthia polyxena* ([Schiffermüller], 1775), previously considered extinct in Northern Dobrogea, was confirmed. The results indicate that the lepidopteran fauna of the sampled areas is still incompletely explored. With nine figures.

Key words – *Aethes margaritifera*, Depression Ciuc, Dobrogea, *Eriogaster catax*, fauna, light trapping, Lepidoptera, Măcin Mountains, Moldavia, *Pammene rhediella*, *Parornix tenella*, *Zerynthia polyxena*

FIGURE CAPTIONS

Figure 1. Habitat in Moldavia: View from the Perchiu (Trotus) sampling site looking east, in the foreground grasslands renewed after autumn stubble burning, below the Trotuş valley, across the river the Csángó-Hungarian village of Tuta (Diószeg), in the background the Eastern Carpathian range (photo by Zs. Bálint).

* Corresponding author.

Figure 2. Habitat in Moldavia: View from the Văleni (County Bacău) sampling site looking east. In the foreground fresh meadows, remnant forest patches, arable land at the valley bottom and the village of Balotești (photo by Zs. Bálint).

Figure 3. Habitat in Dobrogea: View before sunrise looking north in the Pricopanului valley (Măcin Mountains); in the foreground rocky grasslands in natural state, in the areas below the peak burnt and degraded pastures dominated by *Bromus tectorum* (photo by Z. Kovács).

Figure 4. Habitat in Transylvania: View of Pogányhavas (Frumoasa; Munții Ciucului) looking southeast, from the memorial cross on the top of the mountain, with mountain sides managed by mechanical mowing in the foreground (photo by Zs. Bálint).

Figures 5–6. Meadows in the mountains (Pogányhavas, Frumoasa, Munții Ciucului). 5 = Flowering *Gentiana acualis* stems on the southern hillside (the literature does not indicate the occurrence of the plant in the region, see BARTÓK *et al.* 2015); 6 = Multitudes of orchids (*Dactylorhiza* and *Orchis* spp.) in bloom in a doline (photos by Z. Kovács).

Figures 7–9. The micromoth *Aethes margaritifera* Falkovitsh, 1963 and its recognition. 7 = Dorsal view, male, forewing costa length 8 mm (Munții Măcin, Culmea Pricopanului, 150 m, 12.V.2026, Zs. Bálint & Z. Kovács); 8 = Outer half of *A. margaritifera* forewing, arrow indicates the serrated pattern running along the margin; 9 = Outer half of *A. margaritana* forewing, arrow indicates the curved pattern moving away from the margin (Munții Harghita, Bicsad, 1–3.VII.1984, S. & Z. Kovács) (photos by Z. Kovács).